

משנה עדייות פרק א

Mishnah Ediyot, chapter 1

(1) Shammai says: For all women [who become menstruous] it is sufficient [to reckon their impurity from] the time [of their discovering it, and therefore, only that which they touch from that time onward becomes defiled]. While

Hillel says: [Their impurity is Rabbinacally reckoned retroactively] from [the last] examination to [the previous] examination, even if this includes many days [and all foods that they touched since the previous examination are defiled; however, this is not so regarding relations, i.e., one having had relations during that time is not considered as having relations with a menstruant]. But the Sages say: Neither according to the opinion of this one, nor according to the opinion of that one, rather, [they are considered, Rabbinacally, impure for] the past 24 hours when this lessens the period from [the last] examination to [the previous] examination [i.e., when the period between examinations was more than 24 hours], and [they are considered impure] for the period from [the last] examination to [the previous] examination, when this reduces the past 24 hours

רבנו עובדיה מברטנורא

א שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן. כל הנשים הראות דם דיין שעתן. לטמא טהרות שנגעו בהן משעת ראייתן ואילך. ולא אמרי' מקמי הכי נמי הוה דם וכותלי בית הרחם העמידוהו והיתה טמאה מקודם שכל הנשים מטמאות בבית החיצון ואף על פי שלא יצא הדם לחוץ וטעמא דשמאי דלא חייש דלמא מקמי הכי הוה דם שאם אתה אומר כן. לבו של אדם נוקפו תמיד בשעת ביאה ופורש מאשתו ונמצאת מבטל בנות ישראל מפריה ורביה: **מפקידה לפקידה.** בדקה היום ומצאה טהורה ובדקה לסוף שבוע ומצאה טמאה. חוששים למגעה מבדיקה ראשונה ואילך שמא עם סלוק ידיה ראתה. וכותלי בית הרחם העמידוהו. ולביטול פריה ורביה לא חיישינן דדוקא לטהרות הוא דמטמאינן להו מפקידה לפקידה. ולא לבעלה. ושמאי אומר אי מטמאת לה לטהרות לבו נוקפו ופורש נמי מתשמיש: **לא כדברי זה ולא כדברי זה.** לא כדברי שמאי דמיקל טפי ואינו עושה סיג לדבריו. ולא כדברי הלל שהפריז על מדותיו ומחמיר יותר מדאי דודאי כולי האי ימים רבים לא מוקמי כותלי בית הרחם דם: **מעט לעת ממועטת על יד מפקידה לפקידה.** ב' זמנים הווכרו באשה לטמא טהרות למפרע והלך אחר הקל שבשניהן אם מפקידה לפקידה יותר על מעט לעת הלך אחר מעט לעת ולא תטמא אלא טהרות שנגעה מאתמול בשעה הזאת. ואם מעט לעת יותר על מפקידה לפקידה כגון שבדקה עצמה שחרית ומצאה טהורה ערבית ומצאה טמאה לא מטמאינן אלא הנך טהרות דמבדיקת שחרית ואילך והלכה כחכמים: **על יד.** אחר כמו ועל ידו החזיק בספר עזרא ב' ג' ד' שהוא כמו ואחריו החזיק: **וסת.** קבוע שנקבע לה זמן האורח ג' פעמים ובדקה בשעת וסתה ומצאה טמאה

[i.e., the period between examinations is less than 24 hours]. For any woman who has a regular period, it is sufficient [to reckon her impurity from] her set time [and we do not fear that menstruation may have occurred before the set time]. If a woman uses testing-cloths when she has relations [i.e., before and after, to make sure she is free from menstruation, if subsequent to the post relations testing she becomes a menstruant], this [the testing cloth used after] is like an examination in that it [either] reduces the [past] 24 hours or [the period between] examination to examination.

(2) Shammai says: [Dough] of a *kav* [or more] is subject to the law of *hallah*. While Hillel says: [Dough] of two *kavim* [or more]. But the Sages say: Neither according to the opinion of this one nor according to the opinion of that one, rather, [dough of] a *kav* and a half is subject to the law of *hallah*. And after they increased the measures [when six of the old *log* became five *log* of the new measure], they said: [Dough of] five quarters [1.25 *kav*, (a single *kav* = 4 *log* 1 *log* = 6 eggs)] is subject. Rabbi Yose [maintains that the size of the average egg became smaller over time and thus he] says: Five are exempt, five and something

רבנו עובדיה מברטנורא

דיה שעתה ולא חיישינן דלמא מקמי הכי הוה דודאי אורח בזמנו בא: והמשמשת בעדים הרי זו כפקידה. תרתי קתני וה"ק ומשמשת בעדים כלומר מצוה על כל אשה לשמש בשני עדים שבודקת בהן אחד לפני תשמיש ואחד לאחר תשמיש: הרי זה כפקידה. העד שלאחר תשמיש ה"ה כפקידה. וממעטת על יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה. דמהו דתימא שמא תראה טפת דם כחרדל ושתחפנה ש"ז ולא להוי כפקידה קמ"ל מתני' דעד של אחר תשמיש הוה כפקידה אבל העד שלפני תשמיש אינו כפקידה שמתוך שהיא מהומה לביתה כלומר בהולה לשמש אינה מכנסת אותו לחוריק ולסדקין: ב מקב לחלה. עיסה שיש בה קב חייבת בחלה: קב ומחצה חייבין בחלה. שהן ז' לוגין וביצה וחומש ביצה למדה מדברית והוא עומר לגולגולת עשירית האיפה שחייב בחלה כדכתיב ראשית עריסותיכם כדי עיסת מדבר והוסיפו שתות בירושלמיות ונמצאו שש מדבריות נכנסים בחמש ירושלמיות ולוג הנשאר וביצה וחומש ביצה עולים ללוג ירושלמי. שהלוג מדברי ששה ביצים תתנם בחמשה ביצים גדולים נמצא הלוג חסר ביצה גדולה תן ביצה וחומש ביצה תחת הביצה גדולה שהחומש ביצה שהוא שתות מלבר נוסף על הביצה נמצאו ששה ביצים גדולים שהן לוג גדול הרי הן ששה לוגים גדולים שהן קב ומחצה: משהגדילו המדות. זו היא מדה צפורית שהוסיפו שתות

מעַת לְעַת. כָּל אִשָּׁה שֵׁישׁ לָהּ וְסֵת, דִּיָּה שְׁעָתָה. הַמְשַׁמֶּשֶׁת בְּעֵדִים, הָרִי זֹ כַּפְקִידָה, מִמְעַטַּת עַל יַד מַעַת לְעַת וְעַל יַד מְפָקִידָה לְפָקִידָה: ב שִׁמְאֵי אוֹמֵר, מְקַב לְחָלָה. וְהִלֵּל אוֹמֵר, מְקַבֵּיִים וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, לֹא כְדַבְרֵי זֶה וְלֹא כְדַבְרֵי זֶה, אֲלָא קַב וּמְחָצָה חֵיבִים בְּחָלָה. וּמְשַׁהֲגֵדִילוּ הַמְדוֹת אֲמָרוּ, חֲמִשָּׁת רְבָעִים חֵיבִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, חֲמִשָּׁה פְּטוּרִין. חֲמִשָּׁה

more are liable [the *halachah* follows the view of the Sages].

(3) Hillel says: A *hin*-full [i.e., 12 *log*] of drawn water renders the ritual bath unfit [if it fell into the ritual bath before it had the necessary minimum of forty *se'ah* of naturally flowing water]. But a person must speak in the language of his teacher [explaining why Hillel used the Biblical term *hin* and not the Mishnaic term *log*]. While

Shammai says: Nine *kavim*. But the Sages say: Neither according to the opinion of this one nor according to the opinion of that one, rather, when two weavers from the Dung Gate which is in Yerushalayim came and testified in the name of Shemayah and Avtalyon [the teachers of Hillel and Shammai], "Three *logs* of drawn water render the ritual bath unfit," the Sages confirmed their statement [the Mishnah mentions their profession and neighborhood to teach us that though they came from a lowly position and lowly neighborhood they overruled the views of Hillel and Shammai and so no one should abstain from the house of study].

(4) And why do they record the opinions of Shammai and Hillel [only] to set them aside? To teach the following generations that a man should not [always] persist

רבנו עובדיה מברטנורא

על של ירושלמית נמצאו השש לוגין חמש שהן חמשת רבעי קב שהקב ד' לוגין: **חמשה ועוד חייבים**. דקסבר רבי יוסי מדה מדברית היו ביצים גדולות משלנו אחד מעשרים בביצה לכל ביצה והלכה כחכמים דקב ומחצה ירושלמי דהיינו ששה לוגין ירושלמיות שהן שבעה לוגין וביצה וחומש ביצה מדבריות הן שעור חלה והן מ"ג ביצים וחומש ביצה. ורמב"ם און וחקר ותקן ובדק ומצא שמשקל ה' מאות ועשרים דרה"ם מקמח חטים הוא שעור הקמח החייב בחלה ומשקל הדרה"ם ידוע במצרים היום ובכל ארץ ישראל שהוא משקל ס"א גרגירי שעורות בקרוב: **ג. הין**. שנים עשר לוגין: **פוסלים את המקוה**. אם נפלו בתוכה קודם שנשלם שעורו. אבל לאחר שנשלם. אפילו השליך לתוכו כל מים שאובים שבעולם שוב אינן פוסלים: **שחייב אדם לומר בל' רבו**. כלו' הין אין לשון משנה אלא לשון תורה אלא כך שמע מרבתינו שמעיה ואבטליון. ורמב"ם קבל מאביו ז"ל שמפני שהיו שמעיה ואבטליון גרי צדק לא היו יכולין להוציא מפיהן מלת הין והיו אומרים אין במקום הין. כדרך בני אדם עד היום שאינם יכולים לחתוך באתיות (אחה"ע) והיה הלל גם הוא אומר אין כמו שהיו רבותיו שמעיה ואבטליון גרי צדק אומרים: **גרדיים**. אורגים: **משער האשפו'**. הזכיר התנא שם אומנתן. ושם שכונתן. לומר לך שלא ימנע אדם עצמו מבית המדרש. שאין לך אומנות פחותה מן הגרדי שאין מעמידים הימנו לא מלך ולא כה"ג ואין שער בירושלים פחותה משער האשפות. והכריעו בעדותן

ועוד, חייבין: **ג. הלל אומר**, מלא הין מים שאובין פוסלין את המקוה, (אלא) שאדם חייב לומר בלשון רבו. ושמאי אומר, תשעה קבין. וחקמים אומרים, לא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא עד שבאו שני גרדיים משער האשפות שבירושלים והעידו משום שמעיה ואבטליון, שלשת לגין מים שאובין פוסלין את המקוה, וקימו חכמים את דבריהם: **ד. ולמה מזכירין את דברי שמאי והלל לבטלה**, ללמד לדורות הבאים שלא יהא אדם

in his opinion. For behold, the fathers of the world [i.e., Hillel and Shammai] did not persist in their opinion.

(5) And why do they record the opinions of a single person among the many, since the law follows the opinion of the many, in any case? So that if a court prefers the opinion of the single person it may rely on him [and rule accordingly] and [that] a subsequent court may not set aside the decision of the [earlier] court, unless it is greater than it in wisdom [the wisdom of the respective heads of the courts] and in number [of the members of the court]. If it was greater in wisdom but not in number, in number but not in wisdom, it may not set aside its decision, unless it is greater than, in [both] wisdom and in number.

(6) Rabbi Yehudah said: If so, why do they record the opinion of a single person among the many to set it aside [in a case in which the opinion of the individual is untenable, and no court would ever rule in accordance with it]? So that if a person shall [argue and] say: "Thus have I received the tradition," [and wonder why his tradition is no accepted,] it may be said to him: "You received it according to the opinion of that individual [which was subsequently refuted]."

(7) The School of Shammai say: A quarter *kav* of bones, [a quarter *kav* = 1 *log* = 6 eggs] even from two or three corpses [confer defilement on anything under the same roof-space i.e., *tumat ohel*, less than this amount will defile only via touching or carrying]. But the School of Hillel say: A quarter *kav* of bones [will

רבנו עובדיה מברטנורא

לכל חכמי ישראל: ד' שלא יהא אדם עומד על דבריו. שלא יהא סרבן לעמוד קיים בסברתו: אבות העולם. הלל ושמאי? ה' ויסמוך עליו. כלומר שעשה כדברי היחיד והניח דעת הרבים: אין בית דין אחר. שיעמוד אחריו יכול לבטל דברי בית דין הראשון שעשה כדברי היחיד עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין. בחכמה היינו שראש הישיבה של בית דין האחרון יהיה גדול בחכמה מראש הישיבה של ראשון ובמנין שיהיו מנין התלמידים שבישיבה של אחרון מרובים ממנין התלמידים שבישיבה של ראשון. ו' למה מזכירין דברי היחיד בין המרובין. כדי לבטלן. יחיד שלא עשה שום ב"ד כדבריו. והן דחויים ובטלין למה מזכירין אותן כלל ומשני שאם יאמר אדם כך אני מקובל.

עומד על דבריו, שהרי אבות העולם לא עמדו על דבריהם: ה' ולמה מזכירין דברי היחיד בין המרובין הואיל ואין הלכה אלא כדברי המרובין, שאם יראה בית דין את דברי היחיד ויסמוך עליו, שאין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חברו עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין. היה גדול ממנו בחכמה אבל לא במנין, במנין אבל לא בחכמה, אינו יכול לבטל דבריו, עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין: ו' אמר רבי יהודה, אם כן למה מזכירין דברי היחיד בין המרובין לבטלה, שאם יאמר האדם כך אני מקבל, יאמר לו כדברי איש פלוני שמעת: ז' בית שמאי ואמרי, רבע עצמות מן העצמים, בין משנים בין משלשה. ובית הלל ואמרי, רבע

only confer defilement on anything under the same roof-space via *tumat ohel* if] from one corpse, either from [the bones which form] the greater part of the [body's] structure [two legs and one thigh], or from the greater portion of the number [125 of the body's 248 bones]. Shammai says: Even [a quarter *kav*] from a single bone [causes *tumat ohel* defilement].

(8) Vetches of *terumah* [usually fodder for cattle; and in times of great necessity, food for humans as well, and as such is Rabbinically subject to *terumah*]; The School of Shammai say; They must be soaked and rubbed [with hands that are] in a state of purity [as is done with all *terumah* produce, so as not to defile the *terumah*, since by Rabbinic decree hands always have a second degree impurity unless they have been purified by pouring water over them] but may be given as fodder [with hands that are] in a state of impurity. The School of Hillel say: They must be soaked in a state of purity [only soaking requires a state of purity for as soon as produce touches water it becomes wet and susceptible to become defiled; thus here he actually defiles the vetches via contact with his hands which the Rabbis forbade him to do.] But [it is not considered as food in regard, that] it may be rubbed and given as fodder [while his hands are] in a state of impurity. Shammai says: They must be eaten dry only [so that they remain unsusceptible

רבנו עובדיה מברסגורא

ויתמה כשרואה שאין עושין קבלתו יאמרו לו כדברי איש פלוני שמעת ונדחו דבריו: **רובע עצמות.** רובע קב של עצמות המת מטמאים באהל. ופחות (מרובע) אין מטמאין אלא במגע ובמשא. אבל לא באהל. וסברי ב"ש דרובע קב מטמאים ואפילו הן ממתים הרבה: ובה"א **רובע עצמות מן הגויה.** כלומר מגוף אחד של מת אחד ולא ממתים הרבה. ואפילו של מת אחד אין מטמאין עד שיהיה ברובע הקב רוב בנין דהיינו רוב גודל הגוף. או רוב מנין עצמותיו של אדם רמ"ח: **אפילו מעצם אחד.** אם עצם אחד של מת ממלא רובע קב מטמא באהל והלכה כבית הלל: **ח כרשיני תרומה.** בערבי קורין לה כרשנ"א. והם מאכל לגמלים ואין בני אדם אוכלים מהם אלא מדוחק בשנת רעבון. ומפרישין מהן תרומה. הואיל ונאכלים לאדם בפרקים ע"י הדחק. ואינה קדושה כשאר תרומות: **שורין.** אותן במים: **ושפין.** על בשרן: **בטהרה.** בנטילת ידים כדין כל שאר אוכלים של תרומה. שסתם ידים שניות הן ופסולות את התרומה: **ומאכילין.** לבהמה בטומאה. ואינו חושש אם מטמא אותן בידים בשעה שמאכילין לבהמה אבל כל זמן שאינו מאכילין לבהמה אסור לטמאן בידים: **שורין בטהרה.** ששרייתן במים מכשירתן לקבל טומאה. ואם שורה אותן בטומאה נמצא הכשרן וטומאתן באים כאחד וזה בלבד אוסרים ב"ה משום היכר כדי שידעו שהן תרומה: **יאכלנו צריד.** לשון יובש כמו צריד של

to defilement]. Rabbi Akiva says: Whatever is done with them [even soaking] may be done [while his hands are] in a state of impurity [the *halachah* follows the School of Hillel].

(9) One who exchanges copper coins of *ma'aser sheni* into a *sela* of silver [thus lightening his load for the journey]; The School of Shammai say: He may change copper coins for a whole [silver] *sela*. While the School of Hillel say: Silver for one shekel and copper coins for the other shekel [i.e., half in silver and half in copper, the reason being, if people will only bring up silver coins to Jerusalem this will cause a shortage of copper coinage and thus drive up its price]. Rabbi Meir says: [If one has half a *dinar* in silver and half a *dinar* in produce] he may not combine the silver and produce to be exchanged for [a full] silver [*dinar*, since one may not change silver for other silver as this is not a manner of exchange (see *Ma'aser Sheni* 2:6)]. But the Sages allow this [in this case, where the produce is half a *dinar*, but in a case where the produce itself was worth a *dinar* he would not be able to take an additional *dinar* and exchange the whole for half a *sela*].

(10) If one changes a *sela* of *ma'aser sheni* in Jerusalem, the School of Shammai say: He may change the whole *sela* for copper coins, while the School of Hillel

רבנו עובדיה מברטנורא

מנחות שהיא מקום של מנחות שלא הגיע שם שמן. אף כאן יאכלו יבשים שלא יהא עליהן משקה בשעת אכילה. כדי שלא יהא ניכר שהוכשרו לקבל טומאה: **כל מעשיהם בטומאה**. ואפילו השרייה. והלכה בבית הלל: **ט הפורט סלע ממעות מעשר שני**. מי שיש לו מעות נחשת של מעשר שני ובא לפורטן בסלע כסף להעלות לירושלים מפני משאוי הדרך: **בש"א בכל הסלע מעות**. אם בא לפרטן יכול הוא לפרוט כלו. נותן מעות בשביל כל הסלע: **ובית הלל אומרים**. לא יפרוט אלא חציין. שכשיבא לירושלים. יהיה צריך לפרוטות מיד לקנות צרכי סעודה. ואם ירוצו הכל אצל שלחני לפרוט יוקירו הפרוטות ונמצא מעשר שני נפסד. לפיכך ישאו פרוטות עמדהן להוציא במקצת ולכשיכלו יפרוט בכסף שבידו מעט מעט. שקל הוא חצי סלע: **איך מחללין כסף ופירות על כסף**. מי שיש לו חצי דינר כסף של מעשר. ופירות של מעשר שוים חצי דינר לא יצרפם יחד לחללם על דינר: **וחכמים מתירין**. בכה"ג ע"י צירוף פירות. כיון שאין לו אלא חצי דינר כסף. אבל לחלל דינר כסף ופירות שוין דינר על חצי סלע שהוא שני דינרין מודים חכמים שאין מחללים. והלכה בחכמים: **י הפורט סלע של מעשר שני בירושלים**. שהיה מחליף סלע שבידו. ונוטל פרוטות להוציאם לצרכי סעודת מעשר:

עקיבא אומר, כל מעשיהם בטומאה: **ט הפורט סלע ממעות מעשה שני, בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות, ובית הלל אומרים בשקל כסף ובשקל מעות**. (רבי מאיר אומר) אין מחללין כסף ופירות על הכסף. **וחכמים מתירין: י הפורט סלע של מעשר שני בירושלים, בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות, ובית הלל אומרים בשקל**

say: [If he will exchange the whole *sela* he may be left with unspent money; and if he leaves it with someone until he returns the next time, the copper may rust, and if he exchanges it back to silver he winds up paying two exchange fees, thus wasting *ma'aser sheni* money; rather, he exchanges] silver for one shekel

כסף ובשקל מעות. הדנים לפני חכמים אומרים, בשלשה דינרים כסף ובדינר מעות. רבי עקיבא אומר, בשלשה דינרים כסף וברביעית (כסף ברביעית) מעות. ורבי טרפון אומר, ארבעה אספרי כסף. שמאי אומר, יניחנה בחנות ויאכל כנגדה: לא כסא של כלה שנטלו חפוייו, בית שמאי מטמאין, ובית הלל מטהרין. שמאי אומר, אף מלבן

and copper coins for the other shekel. The students of the Sages say: Silver for three dinar and copper coins for one dinar. Rabbi Akiva says: Silver for three dinar and copper coins for a quarter [of the fourth dinar and four quarters of the remaining dinar he also takes in silver which is 1/16 of a *sela*]. Rabbi Tarfon says: Four silver *aspers* [from the fourth dinar, 1 *asper* = 1/5 dinar, or 1/20th *sela* — i.e., he may only exchange into copper coinage 1/20th of a *sela*]. Shammai says: He leaves it [the entire *sela*, not taking back any copper change] in the shop [and thus we need not worry that he will mix up the *ma'aser sheni* money that he received in change with common monies] and eats on the credit [of his deposit].

(11) Regarding a bride's stool from which the spindle rods [i.e., arm and back supports] have been removed; The School of Shammai declare it [liable to become] defiled [via *midras* since one could still sit on it, it therefore, is still considered a utensil], but the School of Hillel declare it not [liable to become] defiled [for it can no longer be used for its original purpose as a bride's chair and thus it no longer has the status of "utensil,"]. Shammai says: Even the pillow of

רבנו עובדיה מברטנורא

בש"א. אם בא להחליף כל הסלעים שבידו במעות יחליף: בה"א לא יחליף אלא חציין. שמא לא ישהה בעיר עד שיוציא את כלן. ויפקידם בעיר עד רגל אחר. והפרוטות מתעפשות ואם יחזור ויחליפם בסלעים נמצא שלחני משתכר ב' פעמים. ומעשר שני נפסד: **הדנים לפני חכמים.** שמעון בן עזאי. ושמעון בן זומא. וחנן המצרי: **בשלש דינרים כסף ובדינר מעות.** הסלע הוא ד' דינרים וכשבא להחליף הסלע לא יקח אלא בדינר א' פרוטות וג' דינרים יהיו כסף: **וברביעית כסף ברביעית מעות.** בדינר רביעי של כסף לא יקח אלא ברביעתו מעות של נחשת. ושלשה חלקים כסף. שנמצא לוקח מעות אחד משהה עשר בסלע בלבד: **ארבעה אספרי כסף.** הדינר חמשה אספרי. ומטבע הוא בארץ יון שעד היום קורין לו אספרו". נמצא הסלע עשרים אספרו" כשהוא מחלל בדינר יחללנו על ארבעה אספרו" כסף. ואספרו" א' נחשת נמצא לוקח נחשת א' מעשרים בסלע בלבד: **יניחנה בחנות ויאכל כנגדה.** לא יחלל כלל על הפרוטות שמא ישכח ויעשה אותן חולין. אלא יניח הסלע אצל החנוני ויאכל כנגדה עד שתכלה. והלכה כדברי ב"ה בלבד: **לא שנטלו חפוייו.** רבותי פירשו מלשון חפי פותחת (שבת דף פ"א) שהם השינים הבולטים מן המפתחות שנוהגים לעשות בארץ ישמעאל אף כאן רגילים לעשות בכסא של כלה כמין שינים בולטים כדי שייסמכו עליהן. ורמב"ם פי' חפוייו

a stool [by itself] is [liable to become] defiled [from *midras*]. Regarding a stool which has been set in a baker's trough [as a shelf for baking materials, ordinarily a baker's trough is not liable to *midras* impurity since it is not made to sit on]; The School of Shammai declare it [i.e., the stool liable to become] defiled [via *midras*], while the School of Hillel declare it not [liable to become] defiled [via *midras*];

the question here is whether the stool retains the character of a stool when fixed within the trough]. Shammai says: Even one made with it [i.e., if the trough originally had been fashioned with a stool affixed to it, it] is liable to become defiled [via *midras* impurity].

(12) These are subjects regarding which the School of Hillel reversed their view and taught according to the opinion of the School of Shammai: A woman who came from overseas and said: "My husband died," may be married again; [if she said,] "My husband died [without offspring]," she must be married by her husband's brother [see Deuteronomy 25:5; the opinion of the School of Shammai]. But the School of Hillel say: We have heard so [that the woman's statement is accepted] only in the case of one who came from harvesting [claiming her husband had been bitten by a snake and whose husband died in the same country thereby being easily verifiable]. The School of Shammai said to them: It is the same thing, whether a person came from harvesting, from olive-picking, or from overseas; they mentioned harvesting merely as an actual occurrence [as it happened]. Then the School of Hillel reversed their view and

רבנו עובדיה מברטנורא

פתוחין וציריין שעושים מעצים או מאבנים ומדביקין אותן בכסא הכלה: ב"ש מטמאים. דאכתי חזי לשיבה: וב"ה מטהרין. דלא חזי לכלה והוי כנשבר: אף מלבן הכסא טמא. כלומר אף מלבן הכסא בפני עצמו בלא הכסא ובלא חפיו טמא כ"ש שהכסא בלא חפיו טמא: מלבן. צורת לבניה מרובעת עושין על הכסא ויושבין עליו: כסא שקבעו בעריבה. הביא כסא ממקום אחר. וקבעו בעריבה דרך ישיבתו ועריבה אינה מדרס דחזיא ללישה ולא לישב עליה: ב"ש מטמאין. דלא בטל כסא לגבי עריבה: וב"ה מטהרין. ממדרס דבטל כסא לגבי עריבה. אבל כסא העשוי בגוף העריבה עצמה. מודו בית שמאי ובית הלל דטהור: שמאי אומר. אף כסא העשוי בעריבה עצמה טמא מדרס: יב אלא בבאה מן הקציר. כמעשה שהיה שהלכו בני אדם לקצור חטין ונשכו נחש לאחד מזן ומת. ובאה והודיעה בב"ד שלחו ומצאו כדבריה ולא התירו אלא דוגמתו שיהא הדבר

ש'ל כסא, טמא. כסא שקבעו בעריבה, בית שמאי מטמאין, ובית הלל מטהרין. שמאי אומר, אף העשוי בה: יב אלו דברים שחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי. האשה שפאה ממדינת הים ואמרה מת בעלי, תנשא. מת בעלי, תתיבם. ובית הלל אומרים, לא שמענו אלא בבאה מן הקציר בלבד. אמרו להם בית שמאי, אחת הבאה מן הקציר ואחת הבאה מן היתים ואחת הבאה ממדינת הים, לא דברו בקציר אלא בהורה. חזרו בית הלל

taught according to the opinion of the School of Shammai. The School of Shammai say: She is permitted to marry again and she receives her *ketubah*. The School of Hillel, however, say: She is permitted to marry again, but she does not receive her *ketubah*. Said The School of Shammai to them: You [believe her and] have permitted [that which might be] a grave offense of illicit relations [if she is not telling the truth, you are permitting relations with a married woman], shall we not permit [the taking of her husband's] money which is of less importance! The School of Hillel answered them: We find that the brothers may not enter into their inheritance based on her testimony [hence, we see that she is not believed regarding monetary matters]. Said The School of Shammai to them: Do we not learn this [that she is entitled to her *ketubah*] from her *ketubah* scroll, where [her husband] prescribes for her, "If you are married to another man, you will receive what is prescribed for you!" [And since she is permitted to remarry, she is entitled to the *ketubah*, as well.] The School of Hillel reversed their view and ruled in accordance with the opinion of The School of Shammai.

(13) One who [was freed by one partner or whose owner received money to free him halfway and, as a result,] is half-slave and half-free, works one day for his master and one day for himself. These are the words of the School of Hillel. The School of Shammai said to them: You set matters right for his master, but not for the slave. He may not marry a female slave [because he is already half-free and a free Jew may not marry a female slave]. He may not marry a free woman [because he is half-slave]. Shall he then remain unmarried? But was the

רבנו עובדיה מברסנוורא

קרוב. אבל ממדינת הים אינה נאמנת: **אלא בהווה**. מעשה שהיה כך היה. וה"ה לשאר מקומות: **שאיין האחין נכנסין**. לנחלת בעלה. דרחמנא אמר ע"פ שני עדים. וגבי נשואין דידה הוא דאקילו משום עגונה: **מספר כתובתה**. מנוסח שהתקינו לכתוב בשטר כתובה: **כשתנשאי לאחר**. והרי היא נשאת וא"כ תטול כתובתה: **ל' מי שחציו עבד וחציו ב"ח**. כגון עבד של ב' שותפים ושחררו אחד מהן. א"נ שקבל רבו ממנו חצי דמיו. ושחרר חציו באותן הדמים: **תקנתם את רבו**. שאינו חסר כלום:

להורות כבית שמאי בית שמאי אומרים, תנשא ותטול כתבתה. ובית הלל אומרים, תנשא ולא תטול כתבתה. אמרו להם בית שמאי, התרתם את הערנה החמורה, לא תתירו את הממון הקל. אמרו להם בית הלל, מצינו שאין האחים נכנסין לנחלה על פיה. אמרו להם בית שמאי, והלא מספר כתבתה נלמוד, שהיא כותב לה, שאם תנשאי לאחר תטילי מה שכתוב ליה. חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי: **ל' מי שחציו עבד וחציו בן חורין**, עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד, דברי בית הלל. אמרו להם בית שמאי, תקנתם את רבו, ואת עצמו לא תקנתם. לשא שפחה, אינו יכול. בת חורין, אינו יכול. לבטל, והלא לא נברא העולם

world not created so that it be populated, as it states: "He created it not a waste, he formed it to be inhabited" (Isaiah 45:18)? Rather, for the good of the community it was enacted, that his master is compelled to free him and he [the slave] gives him a note for half his purchase price [in the case of three partners or more, when any one of them frees him, the other partners are compelled to free him, while he gives them notes proportionately]. The School of Hillel

אָלָא לְפָרְיָהּ וּרְבִיָּהּ, שְׁנֵאמַר (ישעיה מה) לֹא תְהוּ בְרָאָהּ, לְשֵׁבֶת יִצְרָה. אָלָא, מִפְּנֵי תְקוּן הָעוֹלָם, כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין וְכוּתֵב שְׁטָר עַל חֲצֵי דְמִיּוֹ. חֲזָרוּ בֵּית הַלֵּל לְהוֹרוֹת כְּבֵית שְׁמַאי: יָד כְּלֵי חֶרֶס מְצִיל עַל הַכֵּל, כְּדַבְּרֵי בֵּית הַלֵּל. וּבֵית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אִינוֹ מְצִיל אָלָא עַל הָאֲכָלִין וְעַל הַמְּשֻׁקִּין וְעַל כְּלֵי חֶרֶס. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הַלֵּל, מִפְּנֵי מָה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא טְמֵא עַל גַּב עִם הָאֶרֶץ, וְאִין כְּלֵי טְמֵא חוּצָן. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הַלֵּל, וְהֵלֵא טְהַרְתֶּם אֲכָלִים וּמְשֻׁקִּין שְׁבַתוּכוּ. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי, כְּשִׁטְהַרְנוּ

reversed their view and taught according to the words of The School of Shammai. (14) An earthenware vessel [with a sealed lid, under the roof-space where a dead body is present] can, according to the opinion of the School of Hillel, protect everything [in it, even other vessels that are not of earthenware, from impurity]. But the School of Shammai say: It protects only edibles and liquids and [other] earthenware vessels. The School of Hillel said to them, Why? The School of Shammai said to them: Because it [the earthenware vessel] is [itself] considered impure with respect to an *am ha'aretz* [who is not careful in matters of ritual purity], and no impure vessel can screen [against impurity]. The School of Hillel said to them: And did you not pronounce pure the edibles and the liquids inside it? The School of Shammai said to them, When we pronounced pure the

רַבּוֹ עוֹבְדֵיהּ מִבְּרִטְנוֹרָא

לִישָׁא שְׁפַחָה אִינוּ יוֹכֵל. מִפְּנֵי צַד חִירוֹת שְׁבוּ. בַּת חוֹרִין אִינוּ יוֹכֵל. מִפְּנֵי צַד עַבְדוֹת שְׁבוּ: כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה ב"ח. וְה"ה אִם הִיא עַבֵד שֶׁל מֵאָה שׁוֹתֶפִין וְאֶחָד מֵהֶם שָׁחֲרוּ. שְׁכּוֹפִין אֶת כֻּלָּם לְשַׁחֲרוּ: יָד כְּלֵי חֶרֶס מְצִיל עַל הַכֵּל. כְּלֵי חֶרֶס הַמוֹקֵף צְמִיד פְּתִיל מְצִיל עַל כֹּל מַה שְׁבַתוּכוּ דְכַתִּיב (בְּמִדְבָר יט) וְכֹל כְּלֵי פִתּוּחַ אֲשֶׁר אֵין צְמִיד פְּתִיל עֲלָיו טְמֵא הוּא. הֵא יֵשׁ עֲלָיו צְמִיד פְּתִיל טְהוֹר הוּא וְמַה שְׁבַתוּכוּ לֹא שֵׁנָא כְּלִים. וְלֹא שֵׁנָא אוֹכְלִים וּמְשֻׁקִּין וּבְכֵלֵי חֶרֶס הַכְּתוּב מְדַבֵּר דְכַתִּיב וְכֹל כְּלֵי פִתּוּחַ בְּמֵי שְׁמֵטָא דֶרֶךְ פִּתְחוּ וְאִינוּ מֵטְמֵא דֶרֶךְ גַּב: אִינוּ מְצִיל אֵלָא עַל אוֹכְלִין וּמְשֻׁקִּין וְעַל כְּלֵי חֶרֶס. אַבֵּל עַל שָׂאר כְּלִים אִינוּ מְצִיל כְּדַמְפָּרֵשׁ וְאוּלַּי: מִפְּנֵי מָה. מִפְּנֵי שֶׁהוּא טְמֵא עַל גַּב ע"ה. שְׁכֵל הַנְּמַצָּא אֲצֵל ע"ה בֵּין כְּלִים בֵּין אוֹכְלִים וּמְשֻׁקִּין כּוֹלֵן בְּחֻזְקַת טְמֵאִין לְפִי שְׁאִינֵם בְּקִיָּאִים בְּהַלְכוֹת טוֹמָאָה וְטַהֲרָה. וְחוֹשְׁבִין עַל טְמֵא שֶׁהוּא טְהוֹר: וְאִין כְּלֵי טְמֵא חוּצָן. אֵין מְצִיל מִפְּנֵי הַטּוֹמָאָה אֵלָא כְּלֵי טְהוֹר בְּלַבַּד אַבֵּל כְּלֵי טְמֵא אִינוּ מְצִיל עַל מַה שְׁבַתוּכוּ וְכִלִּים שֶׁל ע"ה הַדּוּאִיל וּבְחֻזְקַת טְמֵאִים הֵן אֵינֵן מְצִילִין: לְעִצְמוֹ טְהַרְנוּ. לְע"ה לְבַדּוֹ טְהַרְנוּ. וְלֹא חִישִׁינֵן דְּלֵמָא אֲתֵי חֶבֶר לְאַשְׁתְּמוּשֵׁי בְּהוּ שְׁהַרֵי הֵם בְּדִלֵי מִמְּגַעַם. וּבִלֵּא"ה נְמִי כֹל מֵאֲכַלֵּם טְמֵא. הִלְכָךְ אוֹכְלִים וּמְשֻׁקִּין וְכֵלֵי

edibles and the liquids within it, we pronounced them pure for him [the *am ha'aretz*] only [who, in any case, does not abstain from eating the impure, and since edibles, liquid and earthenware cannot be purified by immersion, we need not fear that a *haber* who observes eating, only in purity (after immersion), will borrow any vessel from the *am ha'aretz*]. But when you pronounced the vessel [and all its contents, including vessels not of earthenware] pure, you pronounced it pure for yourself and for him [i.e., we fear the possibility of a *haber* who will borrow a non-earthenware vessel, thinking it can be purified by immersion, and if this vessel became impure by being in the room with a corpse, immersion alone, will not purify it, since it also requires purification by sprinkling. Therefore, we stated, that a non-earthenware vessel is never protected by an earthenware vessel]. Then the School of Hillel [their view] and taught according to the opinion of the School of Shammai.

רבנו עובדיה מברטנורא

חרס שאין להם טהרה במקוה כשהיו בתוך צמיד פתיל של כלי ע"ה אמרי' להו טהורים הן. וישתמשו בהן הן שמחזיקין כליהם בחזקת טהורים. ואין לחוש שמא ישאל החבר מהן וישתמש בהן שהרי הן אצלו בחזקת טמאין ואין להם טהרה עולמית. אבל בכלי שטף. דאיכא למיחש שמא ישאל החבר מהן ויטבילם וישתמש בהם בלא הזאה ג' ו' שלא ידע שנטמאו באוהל המת. וחושב דטבילה בעלמא סגי להו להצילם מטומאה שנטמאין אגב עם הארץ. והיינו דתנן טהרת לך ולו. דאתי חבר לאשתמושי בהו. הלכך עשו דין שוה לכל. ואמרו דאין כלי שטף נצול בצמיד פתיל לא בשל חבר. ולא בשל ע"ה. ואם באו לגזור שלעולם כלי חרס של עם הארץ. לא יציל בצמיד פתיל לפי שהוא בחזקת טמא ואין כלי טמא מציל לא היו עמי הארצות מקבלין מהם. לפי שהן סבורים שהן בקיאין ושומרים כליהם בטהרה וכלים שלהן מצילין: